

Propheta. Unde & ipse Dominus, ad sanctum Job de eo locutus est: Quis est iste involvens sententias sermonibus improbitis: quod est, improperii verbis atque inordinatis sermonibus, sensus propheticus narratur: ubi non reprobat Dominus quod Helium loquitur: sed quod praepræter ab eo dicitur, hoc reprehendit. De hoc inquam Helium, & sui similibus, & in principio libri hujus diximus: quod prophetæ mysterio usi sint etiam, qui exorbitaverant à vera religione: quia & illis dedit Deus verbum suum, ut mysteria futura pronuntiarent hominibus: ubi maxime fides, & admiratio gentiliū pendet: ut qui nostris nolunt credere Prophetis, credant saltem divinis, & verbis suis. Hunc itaque Helium, qui est Balaam, figuram habere gentium diximus, adversantium Christo: sicut & illos amicos beati Job, hereticorum figuram. Quod autem ait: finita sunt verba Job: possumus intelligere tanquam dixerit, firmissimè stabilita sunt verba divina, & irrita esse non possunt: quæ usque ad æternam promissionem fideliter credentes perducunt. Iste vero, qui iustum virum, & sempiternum, præsumptione adinventorum dogmatum audent discutere, æterno quandoque silentio conticescent. Quod autem Helium duobus nominibus vocatur, non est mirum: familiare est hoc scripturæ divinæ: ut Salomon Idida: & cognatus Mofi dictus est Jerro, & Ragueel: & Petrus, Simon. Unde non parvam obscuritatem hæc varietas nominum solet legentibus exhibere.

Iustus est autem adversum Job, eo quod iustum se esse diceret coram Deo. Porro adversum amicos ejus indignatus est: eo quod non invenissent responsum rationabilem, sed tantummodo condemnaissent Job. Igitur Helium expectavit Job loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Helium filius Barachiel, Buzites, dixit: Videtur mihi quod hæc prius gesta sunt, quæ hielegimus, quam illa quæ in Numeris de hoc ipso Helium, sive Balaam facta referuntur. Hic igitur Helium: qui ait Job & amicos ejus se expectasse loquentes, honoris ac reverentiæ causa ostendit se fecisse quod fecit: senioribus scilicet deferendo. Jam hic ipse Helium verba sunt, ita dicentis:

Junior sum tempore, vos autem antiquiores: ideo demisso capite, veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aras prolixior loqueretur: & annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut videro, spiritus est in hominibus: & inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longævi sapientes: nec senes intelligunt iudicium. Dicit hoc sibi magis videri, quia spiritu agantur homines, quibus Deus omnipotens sapientiæ suæ inspirationem tribuerit: quod in suggestionem prædicatorum quasi ex obliquo dicit: veluti sibi soli hoc sapientiæ bonum concessum sit. Notandum quod hic Helium, per quatuor locutiones, sicut textus lectionis docet, sibi ipsi succedit: per quas singulas, vel priorum responsa, quasi eruditius retractare: vel singula loca asperius à sancto Job dicta, coram ipso destruere conatur. Nam post præfationem copiosam, in prima locutione sua, de sancti Job verbis hæc posuit: ita inquis: Mundus sum ego, & absque delicto immaculatus: & non est iniquitas in me. Quia querelas in me reperit: ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, & custodivit omnes semitas meas. In secunda locutione, verba Job ita posuit, dicens: Iustus sum: & Deus subvertit iudicium meum. In judicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato. Tertia locutio ejus ita habet: eodem Helium dicente ad Job: Dixisti enim: non tibi placet quod rectum est: id est, Deo dixisti, ait: quid tibi prodest si ego peccaveram? Quarta verò locutio Helium, continet quod pro Deo locutus, operatione sua Deum iustum probare disponat: quod usque in finem quartæ hujus sermonis sui inter prophetæ suæ mysteria acerrimè, & cum summa instantia prosequitur, & non desistit.

Ideo dicam, audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. Expectavi enim sermones vestros: audivi prudentiam vestram, donec discerem sermonibus vestris. Quoniam vestra mihi jam facta est manifesta. Hoc Ironics ab eo dicit, non dubium est: & ideo quia superius gloriose prudentiam dixerat amicorum Job, sequitur id appetere, dicens:

Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam. Sed ut videro, non est qui possit arguere Job, & respondere ex vobis sermonibus ejus. Ne forte dicatis: invenimus sapien-

tiam, Deus projecit eum non homo. Nihil locutus est mihi: & ego non senentiam sermones vestros respondebo illi. Eximurum, nec responderunt ultra: abfuleruntque à se eloquium. Nullam, inquit, adversum me Job habuit disputationem: sed neque ego illum, quemadmodum vos facitis, maledictionibus victorum, & opprobriis aggredior.

Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultra responderunt: respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam. Proinde & ego Helium ait, pro viribus meis respondere tentabo: & ostendam vobis meam, & Job pariter scientiam: quod ex iactantia vanitatis dicere eum latis apparet, cum subjungit:

Plenus sum enim sermonibus, & coarctat spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculæ novas dirumpit. Loquar & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo. Juxta anagogen ventrem suum, aut uterum, & gergoniam ipsam memoriæ suam dixit: eo quod penè omnes sermones Job, & amicorum ejus, aliquando disceptantium, velut cibos intra capacitatem suæ memoriæ congregaverit.

Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo. Nescio enim quamdiu subsistam: & si post modicum tollet me factor meus. Iusti iudicii mei, inquit, sententia hæc est, ut nec homini parcam, vera dicendo: nec Deo injuriam faciam, ut eum injustè aliquid contendam fecissem.

Caput XXXIII.

UDI igitur Job eloquia mea, & omnes sermones meos auscultata. Ecce aperti os meum: loquatur lingua mea in faucibus meis. Simpliciter corde meo sermones mei, & sententiam labia mea pura loquentur. A Domino ita despicitur Helium, cum ait de eo, quis est iste? Indignum enim erat atque præposterum ut vir magnus, Deoque placidus, etiam si ut homo in aliquo deliquisset, ab ipso corripeteret, qui longè à vera religione esset. Sed si movet forsitan quempiam: quia iste Helium multa de salvatoris temporibus futura prædixit: quæ ut prophetiam suscipiamus: Sciat quisquis est, quem hoc movet, illa quæ spiritu Dei prædicta sunt, suscipienda à nobis & credenda. Hæc verò quæ elatione cordis ab eo deprompta sunt, reprobanda: quoniam de propriis suis, ut diabolus locutus est non ex Deo.

Spiritus Dei fecit me: & spiraculum omnipotentis vivificavit me. Ut det autoritatem se audiendi, ita locutus est, quod non possit non recta & vera dicere, is qui Spiritu Dei factus sit, & omnipotentis spiraculo animatus: ubi Trinitatis Deum intelligere debemus. In Deo enim nominat patrem: in omnipotente, filium: in spiritu, Spiritum sanctum. Trinitatis enim Deus creavit omnia: sed quando hominem fecit, propria & specialia quadam significatione nominum, per diversam operum nunciationem se voluit demonstrare: ita legislatores dicente: Et creavit Deus hominem: ad imaginem Dei creavit eum: masculum & feminam fecit eos. Itemque: Et fecit Deus hominem de limo terræ: Et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ: & factus est homo in animam viventem: ubi in faciente, & inspirante, vel etiam benedicente: sine ulla discretionem, vel dissonantiam voluntatis, operatam Trinitatem sentire debemus. Non enim refert aliquid, vel diversum intelligere facit, verbum creavit, inspiravit, & benedixit: ubi secundam naturæ unitatem, una est voluntas opusque commune.

Si potes, responde mihi: & adversum faciem meam confite: ecce & me sicut & te fecit Deus: & de eodem luto ego quoque formatus sum. Veruntamen miraculum meum non te terreat: & eloquentia mea non sit tibi gravis. Prolaturus verba ejus, responsum deponit: ut sub blandimento quodam, & consolatione simulata, minarum terrorem in-cuteret: quo perturbatus Job, facilè multiloquio ipsius cederet.

Dixisti ergo in auribus meis: & vocem verborum tuorum audivi. Mundus sum ego, & absque delicto immaculatus: & non est iniquitas in me. Quod ergo Helium ait ad Job: Hoc est ergo in quo non es justificatus: id est, accusare debueras te, non laudare: non illud dicere: mundus sum, sine peccato, & immaculatus: iniquitas quoque non est in me: hoc est, inquam, in quo non es justificatus: quia justificatio per humilitatem acquiritur. Laus verò elationis

condemnationem meretur. Potuit quidem ut vir justus, & de sanctis operibus suis sibi bene conscius, audenter aliqua quæ vera sunt, Deo dicere: non potuit tamen hæc quæ ei Helium falsò objicit, velut sacrilegus loqui. Denique illa, quæ dixisse Job dicit, ita inquis:

Quia querelas in me reperit: ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos: custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es justificatus. Non legitur hæc Job dixisse: quæ utique ex sensu ejus, quasi à sancto Job dicta, suis hic verbis composuit. Unde hunc potius non rectè verba dicere noverimus, quàm eundem sanctum Job dixisse credamus.

Respondebo tibi: quia major sit Deus homine. Adversus eum contemnis, quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur Deus: & secundo idipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sapor super hominem, & dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum: & erudient eos, instruit disciplina: ut avertat hominem ab his quæ fecit: & liberet eum de superbia, eruens animam ejus à corruptione: & vitam illius, ut non transeat in gladium. Ab ipso principio mundi, & deinceps semper locutus est Deus hominibus, & semel nihilominus loquitur: sed ubi frequenter loqui dicitur Deus: vel lex ejus multiplex: vel Prophetarum & mandatorum ejus diversitas indicatur. Ubi verò semel loqui significatur, stabilita ac definita ejus sententia demonstratur. Loqui enim Deum efficientia ejus res intelligitur. Semel loquitur Deus: & secundo idipsum non repetit: id est, non immutat Deum, nisi hoc ipsum vitæ nostræ mutatio deposcerit: hoc loco de duobus quibusdam correptionum gradibus, Helium diligenter enarrat, & dicit quod eruditio divina, vel castigatio circa hominem, & in noctis visionibus fiat: itemque in lectulo: unde ait: Contabescere faciant hominem, donec ad vitæ hujus extremam perveniat. Et cum ab aliquo sancto pro eo fuerit interventum, ut fecit Iaias pro Ezechia rege: restituatur pristina sanitati. Et ait in subsequentibus: quod tribus vicibus hæc circa hominem operetur: id est, evidenter, & probabiliter, & confirmativo modo: vel propter trinumeri perfectionem, vel propter trium testium veritatem. Quo genere etiam patientiam Dei, clementiamque significat: quæ non statim, sed per partes, & per vices castigat, & arguit delinquentem: ubi ei nec præceptis veritatis iudicium, nec inultus remissio, nec iniustitia imputatur iniquitas.

Incepit quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit. Abominabilis ei sit in vita sua panis: & anime illius cibis antè desiderabilis. Tabescet caro ejus, & ossa quæ testa fuerant, madabuntur. Appropinquabit corruptioni anima ejus: & vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unum de similibus: ut annunciet hominis avaritatem: miseretur ejus, & dicit: Libera eum, ut non desinat in corruptionem. Inveni in quo ei propicius. Sive ut alii dixerunt: accessit usque ad mortem anima ejus: & omnia ossa ejus marcescere facit. Cum per hæc itaque correctus homo atque consumptus, morti & infernalibus ministris appropinquaverit: si fuerit quispiam sanctorum, qui nomen sancti angeli habere mereatur: is pro hujusmodi qui pro peccatis suis à Deo ita corripitur, poterit impetrare: si tamen de multis operibus bonis: quæ operari debuerat: saltem unum bonum opus ejus, quod tanquam sacrificium pro eo placabile offerat Deo, valuerit invenire. Exaudiet, inquit, & jubebit, ut prædictus ad correptionem infernorum cruciatum non descendat: eo quod vir magnus quidam extiterit: ejus preces Deus non poterit non audire. Et angelus quilibet de cælo assistens ante faciem Dei, poterit pro quolibet peccatore in flagellis castigationum posito intercedere: ipsis enim est cura injecta à Deo, vel maxime, ut diversis hominibus, vel nationibus, defensionis sive custodiae suæ opem ferant. De quibus Apostolus: Nonne omnes sunt administrationis spiritus in ministerium missi: propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Exemplum autem rerum præsentium, de quibus nunc loquimur, in scripturis dominicis retinemus: ubi legitur, in somnis homines fuisse correptos, ut Nabuchodonosor regem superbissimum: & Laban, qui parentis sui Jacob interitum disponebat: & Abimelech regem, qui sancti Abrahæ domum contaminare tentabat: & uxorem Pilati, quæ ait ad eum de Domino nostro Jesu Christo, Nihil tibi & justo illi: multa enim passa sum per somnium propter eum. Et magi in Evangelio in somnis admoniti, per

aliam viam egrediuntur. Fideles etiam viri à Deo in somnis instruuntur, ut Jacob Patriarcha: & alios legitur infirmatos esse propter peccata, de quibus illum paralyticum fuisse dicitur: cui ait Dominus: Remittuntur tibi peccata tua. Legimus & sanctos ægros fuisse, ut Trophimum, & Epaphroditum: quos utique velut justos tali castigatione examinatos credere debemus: non ut peccatores infirmitatis verbere flagellatos. Sequitur:

Consumpta est caro ejus à suppliciis: revertatur ad dies adolescentiæ suæ. Recepti, inquit, mala pro meritis suis & suppliciorum atque poenarum mensuram: sufficient hæc et verbera castigationis: quibus revocatus est ad emendationem: nunc indulgentia divinæ pietatis, ad dies adolescentiæ revertatur: id est, sit iterum sanus atque incolumis.

Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: & videbit faciem ejus in júbilo: & reddet homini iustitiam suam. Quod interim corde fit, cum per Deum bonum conscientia possideatur. Videbit autem Dei faciem, propitium sibi vultum illius sentiens, redditurus ei digna satisfactione iustitiam.

Respiciet homines, & dicit: Peccavi, & verè deliqui: & ut eram dignus non recepi. Magna res est, Deoque plurimum acceptabilis, ut homo errores suos confiteri non erubescat: præsertim si pro eis se intelligat castigari: & ita se humiliet, ut quicquid castigationis sustinuerit, pro meritis suis parum se passum pronuntiet.

Liberavit animam suam ne pergeret in interitum: sed vivens lucem videret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos: ut revocet animas eorum à corruptione: & illuminat lucem viventium. Id est, agnitionis Dei lucem, & immensa beneficia illuminatus agnosceret.

Attende Job, & audi me: & tace dum ego loquor. Si autem habes, quid loquaris: responde mihi. Loquere: Volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me: tace & doce te sapientiam. Quasi hæc ratione Helium sanctum Job convicerit, ait illi: Audi me: id est, docenti te obediens esto, & præbe consensum. Quod autem dicit, ut taceat: eloquentem & tanquam minus eruditum, vel impatientem jubet ut sileat.

Caput XXXIV.

PRONUNCIANS itaque Helium, etiam hæc locutus est. Quasi sententiam Helium pronunciare dicitur: & præsentis amicos sancti Job, ad audiendum se cohortatur.

Audite sapientes verba mea: & eruditi auscultate me. Auris enim verba probat: & gustus estas gustu dijudicat. Quemadmodum igitur, inquit, à faucibus ciborum sapor dinoscitur: ita & verba, aurium iudicio comprobantur. Et ideo ait Helium:

Judicium eligamus nobis: & inter nos videamus, quid sit melius. Id est, prius discutiamus, antequam hominem condemnemus.

Quia dixit Job: justus sum. Non sermonem hunc Job dixit: sed dum virtutes iustitiarum suarum notas fecit, iustum proculdubio se esse monstravit: quem & Dominus iustum jam dixerat. Quod hic dicitur:

Ei Deus subvertit iudicium meum. In judicando enim me, mendacium est: & violenta sagitta mea absque ullo peccato. Similiter & hoc ipsum non legitur, sed scriptum tenemus: Vivit Deus, qui abstulit iudicium meum. Subvertente autem iudicium, ad iniquitatem respicit iudicantis: abstulisse verò iudicium: id est, pro tempore distulisse: ad dispensationem iusti iudicis pertinet. Et multiplicavit vulnera mea etiam sine causa. Proinde hoc loco asserente Helium, hic esse sensus videtur: quod cum Job ita dixerit, fessit Deum iudicium meum, non rectè & verè iudicavit: & ideo erga me mendacio agitur. Quæ autem locutus est Job, magis incaute, & præsumens de iustitia Dei dixisse credendus est. Proinde iuste ei, & merito Deus ait: Utique, qui arguit Deum, debet respondere ei: in quibus utique verbis Dei increpatur. Hoc resonat, quod beatus Job non rectè aliqua sit locutus: sed qui optime noverat, quod bona in eo plurima essent: unde & illi placuerat: concedit ea quæ immoderatus eum loqui in summis angustiis dolor compulsi.

Quis est vir ut est Job, qui bibit subannationem quasi aquam: qui gressus cum operantibus iniquitatem: & am-